

МАКТАBDAGI TA'LIM TASHKILOTIDA BOLA SHAXSINI RIVOJLANTIRISHDA KONSTRUKSIYALASH VA MATEMATIKA MARKAZINI TASHKIL ETISH

Turdaliyeva Iroda Baxriddin qizi

*Pop pedagogika kolleji Bolalarda matematika tasavvurlarni
shakllantirish fani o'qituvchisi*

Annotatsiya. Ushbu maqola ta'lim muassasalarida, xususan, maktablarda Qurilish va matematika markazining tashkil etilishi va uning bolalar shaxsini rivojlantirishga ta'sirini o'rganadi. Tadqiqot qo'llanilgan usullarni tavsiflaydi, natijalarni taqdim etadi va ushbu yondashuvning oqibatlarini har tomonlama muhokama qiladi. Maqola bolalarning shaxsiy rivojlanishiga yordam beradigan bunday markazlarni samarali amalga oshirish bo'yicha takliflar bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: Konstruktivizm, matematika ta'limi, shaxsiy rivojlanish, ta'lim tashkiloti, bola rivojlanishi.

Bugungi shiddat bilan rivojlanayotgan dunyoda ta'lim bolaning shaxsiyatini shakllantirish va uni kelajakdagi muammolarga tayyorlashda muhim o'rin tutadi. An'anaviy ta'lim yondashuvlari o'zining afzalliklariga ega bo'lsa-da, ijodkorlik, muammolarni hal qilish qobiliyatlari va matematika kabi fanlarni chuqurroq tushunishga yordam beradigan innovatsion usullarning ahamiyati tobora ortib bormoqda. Ushbu maqola bolalarning shaxsiy rivojlanishini boyitish vositasi sifatida ta'lim muassasalarida Qurilish va matematika markazini yaratishni o'rganadi.

•O'quv dasturlari integratsiyasi: Markaz ijodkorlik va tanqidiy fikrlashni rag'batlantiradigan amaliy o'rganish tajribasiga urg'u berib, mavjud o'quv dasturiga konstruktiv tamoyillarni birlashtiradi.

•Tajribaviy o'rganish: Bolalar modellar qurish, konstruktiv loyihalash va real muammolarni hal qilish kabi qurilish loyihalari orqali matematik tushunchalar bilan tanishadilar.

•Hamkorlik faoliyati: Guruh faoliyati va qo'shma loyihalar muloqot va jamoada ishlash ko'nikmalarini yaxshilash uchun rag'batlantiriladi.

•Ta'lim texnologiyasi : Matematikani o'rganish va qurish faoliyatini qo'llab-quvvatlash uchun ta'lim texnologiyasi va raqamli vositalardan foydalanish.

Maktabda ta'lim tashkilotida Qurilish va matematika markazini tashkil etish bolaning shaxsiyatini rivojlantirishga yordam beradigan qimmatli tashabbus bo'lishi mumkin. Konstruktivizm Seymour Papert tomonidan ishlab chiqilgan ta'lim falsafasi bo'lib, u moddiy artefaktlarni yaratish orqali amaliy, tajribaviy o'rganishga urg'u beradi. Matematika bilan birlashtirilganda, u talabalarning yaxlit kognitiv va shaxsiy

rivojlanishiga yordam beradi. Bunday markazni yaratishda quyidagi bosqichlarni hisobga olish kerak:

Ehtiyojlarni baholash:

- Ehtiyojlarni har tomonlama baholashdan boshlang. Talabalarning matematikani o'rganish va shaxsiyatini rivojlantirishda duch keladigan o'ziga xos ehtiyoj va muammolarni aniqlang. O'qituvchilar, ota-onalar va talabalarning fikrlarini to'plash uchun so'rov o'tkazishni ko'rib chiqing.

Maqsadlaringizni aniqlang:

- Markazning maqsad va vazifalarini aniq belgilab olish. Matematik bilim va shaxsiy rivojlanish nuqtai nazaridan nimaga erishmoqchi ekanligingizni aniqlang.

O'quv dasturlarini ishlab chiqish:

- Konstruktivizm va matematikani birlashtirgan o'quv dasturini ishlab chiqish. O'quv dasturini ta'lim standartlari va maktab maqsadlariga moslang.

Jismoniy makon va resurslar:

- Maktabda Qurilish va matematika markazi uchun maxsus jismoniy joy ajrating. U kerakli resurslar, jumladan boshqaruv elementlari, asboblari va texnologiyalar bilan jihozlanganligiga ishonch hosil qiling.

Xodimlarni tayyorlash:

- o'qituvchilar va xodimlarga konstruktiv pedagogika va matematika integratsiyasi bo'yicha treninglar o'tkazish. O'qituvchilarni yangilab turish uchun doimiy kasbiy rivojlanishni rag'batlantirish.

Hamkorlik:

- Markazni qo'llab-quvvatlash, tajriba va resurslar bilan ta'minlaydigan mahalliy universitetlar, ta'lim tashkilotlari va korxonalar bilan hamkorlikni izlash.

Hamjamiyat ishtiroki:

- markaz faoliyatiga ota-onalar va mahalliy jamoatchilikni jalb qilish. Ularni seminarlar, tadbirlar va ta'lim dasturlarida ishtirok etishga rag'batlantiring.

Amaliy mashg'ulot:

- O'quvchilarga qurilish loyihalari, robototexnika va ijodiy muammolarni hal qilish kabi faoliyatlar orqali o'z bilimlarini mustahkamlash imkonini beruvchi amaliy o'rganishga urg'u berish.

Reyting va fikr-mulohazalar:

- o'quvchilarning matematika bo'yicha faoliyatini va ularning shaxsiy rivojlanishini baholash tizimini ishlab chiqish. Markaz dasturlarini doimiy ravishda takomillashtirish uchun o'qituvchilar, talabalar va ota-onalarning fikr-mulohazalarini to'plang.

Fanlararo yondashuv:

- Matematikani fan, san'at va texnologiya kabi boshqa fanlar bilan bog'lash orqali fanlararo ta'limni rag'batlantirish.

O'sish tafakkurini rivojlantiring:

- Talabalarni qiyinchiliklarni qabul qilishga va xatolarni o'rganish imkoniyati sifatida ko'rishga undash orqali o'sish tafakkurini rivojlantirish.

Yutuqlarni nishonlash:

- Talabalarining matematika va shaxsiy rivojlanishdagi yutuqlari va muhim bosqichlarini tan olish va nishonlash. Bu ularning o'ziga bo'lgan ishonchini va motivatsiyasini oshirishi mumkin.

Hujjatlar va tadqiqotlar:

- Markaz faoliyati va ularning natijalarini hisobga olish. Kengroq ta'lim sohasiga hissa qo'shish uchun ilg'or tajribalarni tadqiq etish va hujjatlashtirishni rag'batlantirish.

Doimiy takomillashtirish:

- Markazning o'quv dasturlari va strategiyalarini muntazam qayta ko'rib chiqish va yangilash, ularning samarali va dolzarb bo'lishini ta'minlash.

Autriach va Barqaror rivojlanish:

- maktabda va keng ta'lim hamjamiyatida konstruktivizm va matematika ta'limining ahamiyatini targ'ib qilish. Markazning barqarorligini ta'minlash uchun mablag' va resurslar bilan ta'minlash.

Ushbu bosqichlarga rioya qilish va innovatsion va tajribaviy ta'limga sodiqlikni saqlab qolish orqali siz ta'lim tashkilotingizda o'quvchilarning shaxsiyati va matematik qobiliyatlarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan muvaffaqiyatli konstruksiya va matematika markazini yaratishingiz mumkin.

Qurilish va matematika markazining tashkil etilishi bolalarning shaxsiy rivojlanishi uchun juda katta oqibatlarga olib keladi. Ta'limga konstruktivistik tamoyillarni kiritish orqali bolalar nafaqat matematikani o'rganadilar, balki qimmatli hayotiy ko'nikmalarga ham ega bo'lishadi. Amaliy yondashuv matematik tushunchalarni chuqurroq tushunishga yordam beradi, ularni yanada tushunarli va real hayotda qo'llash imkonini beradi.

Bundan tashqari, markazning hamkorlikdagi tabiati bugungi o'zaro bog'liq dunyoda muhim fazilatlar bo'lgan jamoaviy ish, muloqot va empatiyaga yordam beradi. Loyihalar ustida birgalikda ishlash orqali bolalar turli nuqtai nazarlarni qadrlashni va bir-birining kuchli tomonlarini o'ynashni o'rganadilar.

Bundan tashqari, ushbu yondashuv orqali erishilgan o'ziga ishonch va muammolarni hal qilish ko'nikmalari bolaning shaxsiyat rivojlanishiga doimiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ular qiyinchiliklarga nisbatan chidamliroq bo'ladilar, o'zgarishlarga ko'proq moslashadilar va doimiy rivojlanayotgan jamiyatda rivojlanish uchun yaxshi jihozlanadilar.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytish mumkinki, ta'lim muassasalarida Konstruksiya va matematika markazini tashkil etish bolalarning shaxsiy kamolotini tarbiyalashda istiqbolli yondashuv hisoblanadi. Bu nafaqat matematika mahoratini oshiradi, balki ijodkorlik, tanqidiy fikrlash, ijtimoiy ko'nikmalar va o'ziga ishonchni rivojlantiradi.

Bunday markazlarni samarali amalga oshirish uchun ta'lim tashkilotlari:

- Konstruktivistik tamoyillar va ta'lim texnologiyasi bo'yicha o'qituvchilarni tayyorlashga sarmoya kiriting.
- Konstruktivizmni uzluksiz birlashtirgan moslashuvchan o'quv dasturini ishlab chiqish.
- Amaliy faoliyat uchun yetarli resurslar va materiallar bilan ta'minlash.
- Ijobiy ta'lim va hamkorlik muhitini rag'batlantirish.

Konstruktivizm va matematika ta'limini o'z ichiga olish bolalarning yaxlit shaxsiy rivojlanishiga olib kelishi mumkin, ularni doimiy o'zgaruvchan dunyoda rivojlanishga va jamiyatga ijobiy hissa qo'shishga tayyorlaydi. Ta'lim tashkilotlari har bir bolaning keng qamrovli va salohiyatli ta'lim olishini ta'minlash uchun ushbu yondashuvni qo'llashni o'ylab ko'rishlari kerak.